

SÈRIE 3

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes; en tot cas, valorarà positivament —a més dels continguts conceptuals— l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Exercici 1. Mapa sobre la densitat de població per província

1.

Els motius d'aquesta concentració desigual de la població estan relacionats amb el desenvolupament econòmic, especialment industrial i turístic.

Durant la dècada de 1960 i inicis de la dècada de 1970, es van produir migracions de la població de les zones interiors d'Espanya, majoritàriament agràries, cap a les zones industrials, localitzades sobretot a Madrid, Barcelona, Bilbao i el litoral.

(1 punt)

El desenvolupament del turisme de masses, concentrat a la costa, ha contribuït a augmentar les desigualtats territorials.

L'arribada d'immigrants de les darreres dècades també s'ha concentrat a les zones costaneres que ofereixen més oportunitats laborals.

(0,50 punts)

2.

L'afirmació és vertadera.

Aquestes províncies no tenen una economia diversificada, i no hi ha oportunitats laborals per als joves, que acostumen a emigrar cap a les capitals de província o de la comunitat autònoma o cap a altres zones on hi hagi llocs de treball. Per tant, la població d'aquestes províncies presenta una estructura de la població en què predomina la població adulta i envellida.

(1 punt)

Exercici 2. Taula sobre el PIB per càpita a la Unió Europea

1.

a)

S'observa que els països amb un PIB per càpita més elevat es localitzen al centre i nord d'Europa, mentre que els països amb un PIB més baix són els mediterranis i de l'Europa de l'Est.

(0,50 punts)

b)

Les diferències econòmiques entre els països del centre i nord d'Europa i els països del sud i de l'est es deuen a una combinació de factors històrics, estructurals i polítics.

L'alumnat hauria d'esmentar-ne dos d'entre els següents:

- Els països del nord, com Alemanya i els Països Baixos, es van industrialitzar abans i més intensament que els països del sud.
- L'estructura de les economies és diferent. Els països del nord tenen economies basades en el sector industrial i tecnològic, mentre que l'economia dels països del sud depèn molt del sector agrícola i del turisme.
- Els països del nord d'Europa tenen una forta tradició de comerç internacional i d'economies orientades a l'exportació, fet que contribueix al creixement econòmic.
- Els països del nord d'Europa tendeixen a invertir més en recerca i desenvolupament, fomentant així la innovació i els avenços tecnològics que contribueixen al creixement econòmic.
- Els països de l'est tenen el llast d'haver suportat durant moltes dècades una economia centralitzada d'orientació soviètica que no permetia la iniciativa privada.

Es valorarà a raó de 0,50 punts per cadascun dels dos factors explicats, fins a un màxim d'1 punt. El corrector valorarà també la pertinència d'altres causes suggerides per l'alumnat diferents de les esmentades.

(1 punt)

2.

a)

Dins de la Unió Europea no solament hi ha estats més rics i altres amb dificultats econòmiques, sinó que dins d'un mateix estat hi ha desigualtats econòmiques entre les seves regions. Els objectius de la política regional europea tenen com a principal finalitat reduir aquestes desigualtats i aconseguir finalment una unió d'estats amb una situació econòmica més homogènia que n'afavoreixi la cohesió.

(0,50 punts)

b)

Pel que fa als fons i programes, l'alumnat podria explicar-ne algun dels següents:

- Fons Social Europeu (FSE): es dedica, sobretot, a finançar activitats de formació que afavoreixin la inserció laboral dels treballadors aturats.
- Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER): concedeix ajuts econòmics per a la construcció d'infraestructures i altres inversions productives.
- Fons de Cohesió (FC): està destinat als estats que tenen un PIB *per capita* inferior al 90 % de la mitjana europea. Finança projectes d'infraestructures i també accions relacionades amb el transport, el medi ambient, etc.

(0,50 punts)

Exercici 3. Esquema gràfic sobre el plànol urbà

1.

a)

Tipus de plànol A: radial o radioconcèntric

Tipus de plànol B: ortogonal, reticular o en quadrícula

(0,50 punts)

La formació del tipus de plànol radial sol derivar-se de la centralitat que ve donada per algun edifici o monument històric (com una catedral, una fortificació, una plaça de mercat, etc.) que va condicionar la forma d'ordenament del pla de la ciutat o d'un barri. Així, des d'aquest punt central surten carrers i avingudes que, com si fossin radis, s'allunyen del centre fins als diversos espais en què s'articula la ciutat.

El pla radial es completa i es perfecciona amb l'obertura de vies concèntriques, a manera de cinturons urbans, que permeten la connexió entre els diversos barris sense necessitat d'haver de passar pel centre de la ciutat. Aquesta forma urbana afavoreix una visió centralitzada de la ciutat i fa que s'hi concentrin la major part de les activitats econòmiques.

El plànol ortogonal presenta una forma simple segons la qual els carrers es tallen perpendicularment entre ells. Això fa que les illes de cases siguin quadrades o rectangulars i que els edificis tinguin una disposició ordenada. La forma reticular facilita la parcel·lació dels terrenys i el traçat de carrers amples, airejats i assolellats.

La quadrícula pròpia d'aquest tipus de pla afavoreix els desplaçaments pels eixos verticals i pels horitzontals, però complica els trajectes transversals. És una limitació que pot corregir-se amb l'obertura de vies en diagonal.

(0,50 punts)

b)

Exemples de ciutats que segueixin un plànol radioconcèntric, almenys en una part de la ciutat, són Vitòria i Pamplona. A l'estranger, hi ha Moscou, París o Amsterdam.

(0,25 punts)

Troblem el plànol ortogonal en ciutats de la Grècia i la Roma clàssiques i també a les ciutats colonials, com les fundades pels espanyols a Amèrica. És un tipus de pla que va tenir un gran èxit als segles XIX i XX, en què moltes ciutats es van desfer de les muralles i van dissenyar els seus projectes d'eixamplament. Exemples: Barcelona, Màlaga, Santander, Alacant, Sabadell...

(0,25 punts)

2.

Els eixamples van ser concebuts inicialment per exercir una funció residencial orientada a les classes benestants. Actualment, continuen tenint aquesta funció, encara que les classes benestants s'han traslladat a altres zones de la ciutat més exclusives i molts d'aquells habitatges ara estan ocupats per persones amb un poder adquisitiu més baix o s'han convertit en oficines.

(0,50 punts)

3.

Pot entendre's com la separació espacial dels diferents grups socials en una ciutat o àrea geogràfica d'acord amb les seves diferències ètniques, religioses, de renda, etc.

(0,25 punts)

Com a exemple, es poden esmentar els casos dels barris de les perifèries, on es concentra la població de rendes més baixes, o els barris amb un gran nombre d'immigració estrangera, o els barris amb persones d'una mateixa ètnia, religió, etc.

(0,25 punts).

Exercici 4. Taula sectors industrials a Catalunya

1.

L'estudiant haurà d'esmentar almenys dues causes del declivi del sector tèxtil a Catalunya:

- Durant el règim franquista, el sector tèxtil es va veure afavorit pel proteccionisme dels seus productes per mitjà d'aranzels a la producció estrangera.
- També durant el franquisme, la manca de contestació social a causa de la repressió del règim facilitava el manteniment de salaris baixos i beneficis alts per a la indústria tèxtil.
- La crisi del petroli de 1973 va provocar un augment desmesurat dels combustibles que va repercutir en els costos de producció i transport de les mercaderies, amb un encariment del producte que el va fer menys competitiu.
- La fi del proteccionisme dels productes nacionals mantinguda pel règim franquista i l'entrada a la Comunitat Econòmica Europea van facilitar l'arribada de teixits més barats o de més qualitat, contra els quals es va fer difícil competir.
- La competència amb teixits provinents de països en vies de desenvolupament, de preu molt més baix a causa dels menors costos de la mà d'obra i les matèries primeres.

(0,50 punts per cada aspecte explicat fins a un màxim d'1 punt)

2.

La tipologia de polígons industrials és diversa segons les activitats industrials que s'hi desenvolupen: polígons especialitzats en la transformació de matèries primeres; polígons semiindustrials que, a més d'activitats industrials, fan recerca i desenvolupament; polígons logístics, dedicats als serveis logístics de les empreses, etc.

Atesa aquesta diversitat, sovint es parla de sectors o zones d'activitat econòmica per referir-se als polígons industrials. La tendència actual és la creació de polígons mixtos que agrupen empreses molt diverses i ofereixen un ampli ventall d'activitats i serveis associats.

(0,50 punts)

3.

Entre els canvis principals que ha experimentat el sector industrial català es poden assenyalar els relacionats amb l'impacte de la globalització:

- Obertura al mercat europeu i mundial amb una internacionalització més gran de la indústria.
- Deslocalització selectiva d'algunes indústries a països perifèrics (les indústries tradicionals com el tèxtil, la confecció, el cuir i el calçat...).
- Reconversió industrial de sectors com el metal·lúrgic, de maquinària, l'agroindústria i el químic.
- Instal·lació creixent de corporacions multinacionals amb un pes econòmic determinant. Encara que són aproximadament un 3 % del total d'empreses industrials de Catalunya, tenen un pes econòmic d'un 50 % del total de la producció catalana i un 60 % de les exportacions.

(1 punt en total si s'esmenten dos dels canvis exposats o d'altres que el corrector consideri pertinents.)

Exercici 5. Text sobre el turisme de creuers

1.

L'alumne podria citar alguns dels següents aspectes:

Impactes positius:

- Desestacionalització de la temporada turística
- Reforç de la marca turística de Catalunya i de la ciutat de Barcelona en particular.
- Procedència geogràfica variada dels turistes

Impactes negatius:

- Font d'emissió de gasos contaminants a l'aire.
- Excessiva turistització de la ciutat: transformació del model clàssic de comerç, efectes sobre el mercat immobiliari...
- Més de 3,5 milions de creueristes anuals a la ciutat de Barcelona.

(0,25 punts per aspecte correcte fins a un màxim d'1 punt.)

(1 punt)

2.

Per *turistització* s'entén el procés pel qual una localitat o un indret concret esdevenen d'interès turístic. El terme s'utilitza també en sentit despectiu per referir-se a la massificació del turisme en algunes localitats.

Els exemples són variats. Des de les localitats turístiques de costa orientades al turisme de sol i platja fins a la mateixa ciutat de Barcelona al llarg dels darrers anys, etc.

(0,50 punts)

(El corrector considerarà si els exemples posats per l'alumnat són o no pertinents.)

3.

L'alumne hauria de comentar, almenys, les següents qüestions:

Sobre les principals zones turístiques i els atractius que ofereixen:

- Litoral (majoritàriament, Costa Brava i Costa Daurada): és la principal concentració d'allotjaments turístics de Catalunya. El principal atractiu són el mar i les platges, però també se n'hi han afegit d'altres, com ara l'oferta cultural, els ports esportius o els parcs temàtics.
- Barcelona: és una de les principals destinacions de turisme urbà del món, amb atractiu històric, artístic (Gaudí, especialment), cultural i de negocis.
- Els Pirineus: amb turisme vinculat a la neu i amb un recent desenvolupament del turisme actiu i de natura.
- Les destinacions de l'interior: un recent desenvolupament del turisme rural.

(0,25 punts)

Sobre la procedència i el tipus de turistes més nombrosos:

La major part dels turistes que venen a Catalunya procedeixen de la Unió Europea (especialment, de França i, en menor mesura, d'Alemanya, Gran Bretanya, Itàlia i Països Baixos). La gran majoria venen per carretera i es dirigeixen a les destinacions tradicionals de sol i platja.

(0,25 punts)

Sobre la importància del turisme en l'economia catalana:

És una de les activitats econòmiques més importants del país, aporta un percentatge del PIB considerable (>10 %) i té també un gran pes pel que fa a l'ocupació laboral. Catalunya és la comunitat autònoma que més contribueix al turisme espanyol, tant en nombre de turistes com en volum d'ingressos. D'altra banda, l'activitat turística té una capacitat important de dinamització d'altres sectors com ara la construcció, els serveis o els transports.

(0,25 punts)

Sobre l'impacte ambiental de l'activitat turística:

L'activitat turística ha produït, en els punts de principal desenvolupament del turisme massiu, efectes com ara l'ocupació massiva de l'espai per urbanització, la degradació paisatgística, l'alteració d'ecosistemes fràgils (com els litorals o l'alta muntanya), l'augment de consum de recursos naturals com ara l'aigua, l'increment dels residus... L'alumne hauria d'identificar almenys quatre d'aquests (o altres) impactes característics del turisme.

(0,25 punts)

El corrector valorarà altres respostes que siguin igualment pertinents.

(1 punt)